

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

XI priores dies complectens

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1863

De S. Eugendo Abbate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72708](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72708)

CAPUT VI.

Variæ per eum curationes.

EX MSS.
PER OSULLE-
VANUM.Piscatoribus
prædam im-
petrat.

medisset, brevi viri sui concubitu prolem concipit, unoque partu Lukencariam piam, Scanlanumque edit.

11 Piscatores frustra piscantes præsentî Mochuæ opprobrio ducunt, a se nihil piscis capi. Sine mora salmones quatuor, vitulum marinum fugientes, ad eos in terram evadunt.

Linea ducta
agnos conti-
net.

12 Agni oves conspicati ad matres ubera sugendi causa procurunt. Mochua, qui prope ambulans ad Deum preces fundebat, id cum vidisset, veloci gradu occurrens, lineam humi baculo ducendo, agnos advertit: nam eorum nullus lineam a sacro viro descrip- tam transgredi ausus est.

Peccatores
convertit.

13 Mochua nuntium ad Fælanum mittit. Interce- debat longus et angustus maris recessus, celsis, scopulosis, et præcis marginibus cinctus: ubi duæ feroces feminae Beca Cuchoragi, et Lithbena Attre- phthi filiaë canistrum habebant duobus funibus hinc inde suspensum, ut ultro citroque viatores, sicuti præseferabant, trajicerent. Hæ Mochuæ tabellarium cista acceptum in medio secessu sublimem append- unt. Ea de re vir sanctus divinitus monitus nuntii redimendi causa sese in viam dat. Ad recessum quando pervenit, cum feminis, ut hominem dimittant, agit. Quod a Lithbena sine præmio, sed a Beca non, nisi cucullo in pretium dato, impetrat. Brevi tamen cohortando et feminas et eorum patres ad melioris vitæ frugem convertit.

Terra crescit
ut in insulam
transeat.

14 Mogiam principatum ingressus in Amalgam insulam statuit transmittere. Ad id cum navigii copia non fuisset, Deum orat. Mox ita terra crevit, ut postea Amalga pedibus adiri possit.

Fur detinetur
miraculose.

15 Fur, cum sarcinam magnam ex Mochuæ tritico surreptam in dorsum sibi imposuisset, nec incedere, nec onus ullo modo deponere quivit, donec depre- hensus ab evocato Mochua sanctissimæ Triadis nomine fuit vinculis occulte retinentibus solutus.

Ejusdem sacrosanctæ Trinitatis nomine cacodæ- mones ab homine misero, quem diu occupatum ve- hementer affligebant, expulsi.

17 Magnam pustulam Iathlecho Kenfælæ filio in corpore foediis indies tumentem in tintinnabulum suum Deinuta transtulit, hominem sanum relinquens.

18 Ictericia, vel aurigine, id est abundantia flavæ bilis per corpus effusæ, hominemque pallidum red- dentis, Muregidarum gens laborabat. Qui totius Iber- niæ medicis consultis nullo medicamine sanari potue- runt: rebus humanis diffisi Mochuæ patrocinio Dei fidem implorare constituunt. Duo millia et quingenti auriginosi Ballam conveniunt: ubi Mochuæ precibus, atque consecratione curantur, suum quisque colorem recuperantes, pallore in sancti viri baculum trans- eunte: unde hic baculus Pallidus nomen accepit: et Muregidæ se posterosque suos Mochuæ obsequio devoverunt: ejus et invocationem eo morbo affectis opi esse, memoriæ proditum est.

Mochua ener-
gumenum
sanat.Alium ægrum
curat.Ab aurigine
plurimos sa-
nat.

19 Homo manibus, pedibus, aliisque membris captus ad Mochuam curandus portatur: eoque pro- pter dulcissimum Jesu nomen jubente, firmus et inte- ger surgit, suis quoque membro fungente muneribus.

Contractum
curat.

20 Quidam probus atque simplex filium, quem habebat unum, ut eum Mochua a morte revocet, exanimum effert. Viro sancto Deum rogante puer magna omnium expectatione et lætitia reviviscit.

Mortuum
suscitat.

21 His, aliisque rebus præclare gestis Mochua anno ætatis suæ sexto et quinquagesimo in Cælitum cœtum migravit.

Moritur.

Hæc ex veteri litterarum monumento Osullevani Bearriæ Principis jussu de Divorum vitis Ibernice condito fidissime transtuli.

DE S. AGRIPPINO

AUGUSTODUNENSI EPISCOPO.

CIRCA
AN. CHR.
D^Y.
I JAN.S. Agrippinus
Episcop. Au-
gustodun.

Decimus octavus *Æduorum* Episcopus Agrip- pinus fuit, ut habet *Claudius Robertus*. Ejus *Kalendis Januarii natalem refert Martyrolo- gium* ms. S. Hieronymi, sed quod vel hinc patet actum esse; ita habet: Augustoduni, depositio Agrip- pini Episcopi. Interfuit S. Agrippinus Concilio II Aurelianensi anno dxxxiii et III anno dxxxviii.

2 Meminit illius Fortunatus in vita S. Germani

Parisiaci 28 Maii: At Dominus Germanus intra terni lustri spatium a B. Agrippino Diaconus instituitur, et sequenti triennio Presbyter ordinatur. Idem refert *Aimoinus lib. 1, cap. 24*. Nondum sedebat S. Agrip- pinus anno dxxvii, quo *Epaonensi Concilio subscripsit Pragmaticus Episcopus Augustodunensis*. Neque per- venit ad dxxlix, quo, *Concilio Aurelianensi V, subscri- psit Nectarius Episcopus Augustodunensis*.

S. Germanus
Parisiensem
consecrat Pre-
sbyterum.

NOT. 13.

DE S. EUGENDO

ABBATE.

I JAN.

S. Eugendus
Abbas.Wionius cor-
rigitur.

De S. Eugendo *Usuardus*: In territorio Lug- dunensi S. Eugendi Abbatis, cujus vita vir- tutibus et miraculis plena refulsit. *Consenti- ant fere cetera Latinorum Martyrologia, ac comprimis Romanum*. Meminit ejus et *Petrus de Nata- libus lib. xi, cap. cxxx*. Miræus in *fastis Belgicis et Burgundicis*. *Nothkerus 2 Januar. eum refert*. Quidam *Augendum, Galesinius Eugenium* vocat.

2 *Arnoldus Wion, lib. 3. Ligni vitæ duos facit Eu- gendos, unum Jurenensis, alterum Condatensis Mona-*

sterii Abbatem: cum Condatense cœnobium, sive ut Gregorius Turonensis appellat, Contatiscone idem sit quod Jurense (non ut quidam scribunt Virens, Virens, Lorens) quia in Jura Burgundiæ Monte situm. Nunc S. Claudii dicitur a S. Claudio Archiepiscopo Vesun- tino, qui 6 Junii colitur.

3 S. Eugendi vitam ab ejus discipulo anonymo con- scriptam atque a Surio editam cum veteribus MSS. *Monasterii S. Mariæ Bonifontis et S. Mariæ de Ri- patorio contuli, ac pluribus locis emendavi.*

NOT. 14.

16 VITA

VITA.

PRÆFATIO AUCTORIS.

Excusatio
styli impoliti.*ms. Bonif.
tapinositas.

Quantum, beatissimi fratres, desiderio fervorique vestro ex debiti summa suppleverim, sicut ex ratione apicum ex parte sum, opitulante Domino, jam securus; ita conscientiae propriae extraneique iudicii incertus, ago hæc quæ injungitis, non præsumptione indocti, sed obedientia, ut cernitis, regulari. Sic annuens divinitas faxit, ut humana proclivior in dijudicando fragilitas, dum melo delectatur aut musicis, dumque oratorias venustates, vocabulorum quoque ac temporum signata proprietate miratur; hæc nostra tapinositas nequaquam jactantia superbiorum iudicium ventosa superfluitate calcetur. Porro nos (ut præfati jam sumus) vobis proprie opuscula ista dicavimus, quos novimus non oratorum, sed piscatorum esse discipulos: nec in philosophia sermonis regnum Dei, sed in virtute prospicere; magisque pura ac jugi observantia Dominum exorare, quam vana perituraque faciundia perorare. Hinc ergo jam nobis in relatione vite beatissimi viri, narrationis sumatur exordium.

CAPUT I.

S. Eugendi patria, institutio, futurae vite indicia.

S. Eugendi
patria.Paterna insti-
tutio.

Gen. 13. 14.

Visio ad Dei
cultum invi-
tans.*ms. Rip.
metu.

Sanctus igitur famulus Christi Eugendus, sicut Beatorum Patrum Romani et Lupicini in religione discipulus, ita etiam natalibus ac provincia extitit indigena atque concivis. Ortus nempe est haud longe a vico, cui vetusta paganitas ob celebritatem clausuramque fortissimam superstitionis templi, Gallica lingua Ysarnodori, id est, ferrei ostii, indidit nomen. Quo nunc quoque in loco delubris ex parte jam dirutis, sacratissime micant caelestis regni culmina, dicata Christicolis. Atque inibi pater sanctissimæ proles iudicio-Pontificali, plebisque testimonio extitit in Presbyterii dignitate Sacerdos. Igitur cum beatissimum pignus ab ipsis pene canubulis quodam instinctu, successuque felicitatis ac luminis, virtute divina, ut reor, præagante succresceret; et nocte quadam, venerabilis pater ipsis, vel soboles sancta, ab affectu profectuque futurae beatitudinis tenerentur incerti; in visione puer sanctus a duobus religiosis viris sublatus, ultra domus paternæ vestibulum sistitur, ita ut Orientis plagam caelique astra, quasi quondam multigena Abraham Patriarcha, intuitu diligenti prospiceret: atque ipsi typice jam quodammodo dicebatur: Sic erit semen tuum. Post intervallum namque modicum hinc unus, ast hinc alter, atque alius inde, donec succrescens multitudo efficeretur innumera, beatum puerum vel sanctos proculdubio Romanum ac Lupicinum Patres, qui eum in spiritu de cæno paternæ domus eduxerant, tamquam enormitas apum in modum mellificantis uvæ quadam constipatione sepserunt. Et subito a parte prospicua videt instar amplissimæ portæ culmina patefacta caelestia, et lento etiam deductoque usque ad se e caeli vertice cum lumine clivo in modum reclinis scalæ cristata proclivitate descensum, et niveos fulgidosque Angelicos choros ad se usque velut socios, tripudiantes in Christi laudibus adventare. Ita tamen quod crescente semper in loco societate, nullus omnino reverentia divinitatis attonitus, aut sermone movebatur aut metu. Cumque sensim cauteque mortalibus multitudo sese inseruisset Angelica, collectis copulatisque sibi terrestribus, concinentes Angeli, ut venerant, caelestia sacra repedantes ascendunt. Hoc solummodo

puer sanctus inter carminum modulationem percepit, quod post annum circiter in monasterio intromissus ex Evangelii recitari cognovit. Illud nempe vice antiphonæ, (ut bene, ipso dignanter referente, comminini) reciprocis vocibus multitudo concinebat Angelica: *Ego sum via, et veritas, et vita*. Recepta igitur ingenti multitudine, post contemplationem diutinam, aerea quoque sese clausit astrigera, et solum semet puer contemplatus in loco, excussus est somno, concutitur, ac visionis terrore percussus rem gestam illico refert patri. Confestim namque Presbyter sanctus, cui potissimum proles sanctissima dicari deberet, agnovit.

CAPUT II.

Fit monachus sub SS. Romano et Lupicino, sanctissime vivit. Laus S. Leuniani.

Mox igitur eum litterarum instrui jubet elementis, et anni exacto circulo, tamquam Samuel quondam, non in typico excubaturus templo, sed potius Christi efficiendus templum, S. a Romano oblatum est Patri. In quo vere ita beatorum Abbatum, qui eum in spiritu de incolatu terrestri eduxerant, gratiarum gemina confluit ubertas, ut succidua quoque posteritas utrum in Eugenio Lupicinum potius suspiceret, an Romanum, iudicio fluctuaret incerto. Illis dumtaxat huc illucque necessitate misericordiae e monasterio sæpe progressis: iste vero a septimo usque ad sexagesimum vitæ, quo transiit, annum nusquam exinde post ingressum exultit pedem. Lectioni namque se in tantum die nocteque, expletis consummatisque omnibus, quæ a Præposito vel Abbate injuncta sunt, dedit et impendit, ut præter Latinis voluminibus, etiam Græca faciundia redderetur instructus.

¶ In vestitu autem duabus tunicis nunquam est usus, atque unam ipsam nunquam mutavit, nisi antea fuisset plurima vetustate consumpta; similis quoque cucullæ ipsius conditione servata. Paleis vero lectuli inventilatis multo tempore, vilique sagello b constrictis, pellicioque superposito conquevit. Æstivis namque temporibus caracalla, vel scapulari cilicino utebatur, quod ei quoque vir sanctitate conspicuus c Leunianus, Viemensis urbis Abbas, pignore transmiserat caritatis. Fuit namque Sanctus iste de Pannoniis quondam, et spargente barbarie in Galliis, vinculo captivitatis abductus; et non solum in Viemensi, sed etiam in Augustudunensium urbe, multo tempore claustrum peculiaris cellæ conclusus: ita ut amplius quadraginta annis in utraque civitate coercitus, nulli hominum ex prima retrusione vultu aut corpore, præter sola sermonis notitia, nosceretur. Monachos juxta cellulam haud plurimos regens; monachas vero procul intra urbem monasterioque conceptas ultra sexagenarium numerum admirabili ordinatione rexit et aluit: premisitque maximas, magnas interim succiduasque in spiritu non dimisit.

a Colitur S. Romanus xxviii Februarii, S. Lupicinus xxi Martii.
b Sur. constrictis. c al. Leonianus, de quo xvi. Novemb.

CAPUT III.

Eugendi austeritas in vestitu, ceterisque rebus.

Sed sursum redeo. Habebat namque Eugendus beatissimus calcamenta fortia rusticaque, in modum priscorum Patrum constrictis ocreis crura, fasciolisque plantas. At vero nocturnis matutinisque conventiculis, nec in frigidissimis pruinis, nec in magnis nivibus, quidquam nuditati pedum præter lineas Gallicanasque caligas addidit unquam. Atque in hunc quoque modum eminens sæpissime matutinis horis ad fraternum

Septennis sit
monachus.
1. Reg. 3. 3.Nunquam
egressus.Lectioni assi-
due deditus.

Græce doctus.

In vestitu, et
lecto austerus.Leunianus re-
clusus mona-
chos et mona-
chas regit.S. Eugendi
calcamenta.*ms. Rip.
lignos. Sur.
lignos.

fraternum

Orandi assi-
duitas.

fratrum coemeterium oraturus gradiebatur in nivibus. Nemo namque eum unquam aut in diurna, aut in nocturna synaxi ante completionem conspexit egredi foras. Nam cum ipse noctibus certe oratu longissimo atque secreto cunctos in oratorium diutissime anteiret, post omnium quoque discessum nihilo minus formulæ suæ incumbens, oratione diutina pasciebatur in spiritu. Atque ita exinde quolibet tempore vultu hilari ac læto egrediebatur ad fratres, ut solet exatiata ambitio vultus hominum lasciva jucunditate dissolvere. Refectio ei omni tempore semel in die fuit. Quæ tamen æstivis diebus nunc in sexta cum ceteris fatigato, nunc vero cum his, qui iterato reficiebantur, terminabatur in vespera, ita tamen, quod nihil unquam, exceptis his, quæ cunctis apponebantur fratribus, degustavit in mensa.

Abstinencia.

CAPUT IV.

Aliis vice Abbatis præficitur. Sacerdotium recusat.

Fit Coadjutor
Abbatis.

Recusat Sa-
cerdotium.

igitur ad inchoationem ipsius administrationis revertamur. Cum ergo Pater ille, quem Beatissimus Romanus vel Lupicinus Condatescensi cœnobio signaverant successorem, præter labores sollicitudinesque cœnobiales, etiam corporeæ inæqualitatis frangeretur incommodis, vocatis ad se Fratribus, sic sanctum Eugendum vicis suæ sollicitudine innoxuit, ut sibi tamen jus paternæ eminentiæ in nullo penitus imminueret, aut subtraheret. Tentavit namque idem Abbas, ut ante dictum sanctum Eugendum cum administrationis onere, etiam Presbyterii dignitate arctius illigaret. Sed non solum voluntati ejus in hac parte sæpissime, imo sanctissime contradixit, verum etiam sacrosanctos Pontifices, qui illuc causa orationis confluerant, adiens, reverentiam tanti honoris caute ac diligenter aufugit. Mihi tamen crebro secretissime testabatur, utilius multo esse Abbati, propter juniorum ambitionem, liberum a Sacerdotio præesse Fratribus, et non illigari dignitate, quam abrenuntiantes ac remotos minime convenit affectare. Novimus namque, aiebat, præter hanc, quam prædiximus, causam, multos etiam Patres, post humilitatis professæ culmina, hoc officio gravius ac latentius superbis, et plus se efferre fratribus, quos in exemplo humilitatis convenerat anteire. Suscepit ergo Dei Sanctus, sicut etiam Pater Lupicinus, absque Sacerdotali eminentiâ injunctæ sibi vicissitudinis societatisque laborem, ea maxime securitate fretus, quod de paternâ sollicitudine ac provisione non habebatur incertus: sed mox evidentissima revelatione percœllitur, ne de plenaria administratione velut in aliquo incertus, redderetur ambiguus.

CAPUT V.

In visione Abbatem se futurum intelligit.

Visio ejus
atia, qua
Abbas futurus
designatur.

Nocte igitur subsecuta, subito raptus in visione, beatissimis quoque Romano ac Lupicino Abbatibus, ut in initiis quondam, ita nunc in oratorii secretario a parte dextera presentatur, nec non etiam inter ipsos seniores ac superstites circumpicit fratres, cereos ac lampades gestare lucentes. Et data sibi a sanctis Patribus oratione vel pace, illico benedictum illum Abbatem, decessorem sibi utique mox futurum, conspicit intromitti, ac desuper dorsum ipsius vel scapulas rigentibus clavibus purpureis pallium album adspicit dependere. Solutum namque Beatus Romanus Sancti illius cingulo, constringit illico lumbos Eugendi. Dehinc excusso, quod desuper, ut diximus, gestabat, pallio, hujus adæque humeris superimpo-

nens, ait: Hæc tibi ad præsens nosce interim assignari: et digitis Dalmaticam prædicti antecessoris adstringens: Etiam hanc tibi, inquit, probatam in acceptis utilitatibus noveris assignandam. Mox adstantes cum cereis Fratres, incipiente primitus uno, confestim cuncti claritatis ac solatii lumina impacta parieti deprimunt et extinguunt. Cumque vir beatus tenebrarum angustiis coercitus, eventum rei attonitus præstolaretur in visu, vox ad eum facta est: Noli, ait, te Eugende, fraude eorum præsentium ac materialium luminum contristare: Orientalem namque cellulæ hujus attente prospectum, et videbis illico tibi absque opitulatione humana lumen divinitus ministrari. At ille confestim illic porrigens visum, adspicit sensim dilucescente aurora, radium ad se dei ac lucis influere. Et in semetipsum reversus, lectulo lætus excutitur. Nec mora: visionem sequitur effectus.

Ex mss.

CAPUT VI.

Miraculis clarus, suspicitur ab omnibus.

Nam ad Christum decessore illo migrante, volens nolensque administrationem subterfugere non potuit subarrhatam. Illi vero, qui per visionem luminis solatia præstita subtraxerant, humanitatis malo aliquid passi, livoris zelo inflammati in beatissimum virum invidiæ ardore turgescunt, et Sanctum Eugendum Abbatem nunc despectione animi, nunc quoque monasterii professionis desertione, tanquam novitium ac rudem monachorum laicorumque patiuntur subjacere despectui.

Fit Abbas.

Deseritur a
fratribus.

At non ille divinæ pietatis obtutus famulum suum passus est proluxa fatigatione vexari. Confestim namque ipsi potentiæ ac virtutis suæ dexteram affluentissima signorum largitate porrexit, dando atque ostendendo per servum suum sanitatum dona ac prodigia multa: ita ut summæ sæculi potestates, sospitari se crebro ac benedici ejus litteris exorarent, nec se divinam clementiam crederent habere placitam, nisi prius Christi amici gratiam sive suffragia aut visu aut litteris potirentur. Episcopi quoque ac suspicientissimi Sacerdotes præ se omnimodis ferre, si eum corporaliter cernere, aut affatu litterario obtinissent familiariter compellari. Ipsi etiam pseudo-fratres, qui pridie cothurno elationis inflati discesserant, tanquam infelices ac degeneres notabantur a laicis, nisi deposito invidiæ viru, ad sanctum Christi famulum quantocyus repedarent.

Miraculis
coruscant.

Suspicitur ab
omnibus.

CAPUT VII.

Ejus epistola dæmon pellitur, ægritudo curatur.

Dum hæc odorifera fama geruntur, puella quædam juxta sæculi dignitatem non infima, circa Secundiacensem parochiam atroci dæmonio correpta, non solum claustris retrusa, verum etiam ferreis vinculis tenebatur obstricta. Cumque sanitatis causa a multis, ut solet, exorcismorum scripta nexa cervicibus necerentur, atque illa ignotas sibi personas scriptorum per immundum spiritum cum nomine, quod dolendum est carperet et vitia, seque magis illos, qui scripserant, jam olim in illo atque illo peccato latentibus apud humanitatem indicis assereret possidere: tum ad ipsam energumenam de adstantibus unus: Quid nos alienis, inquit, imo propriis vitiis terres immunde? Vere in Christi nomine non solum istorum, quibus derogas, virorum, sed cunctorum quoque, si potuero, scripta Sanctorum ita cervicibus tuis innectam, ut vel multitudine imperantium obruaris, si hos paucos audire despicias et contemnis. Tu mihi, inquit

Dæmon per
energumenam
occluta
peccata homi-
num prodiit.

*al. operan-
tium.

inquit

EX. MSS.
*Sur. Alexan-
drinarum.

inquit diabolus, * Alexandrina chartarum, si placet, onera exarata imponas, numquam tamen ex obtento vaseulo poteris propulsare, dummodo mihi solius Eugendi Jurensis monachi ex hoc non afferas visionem. Confestim namque rapientes proximi dictum, ad beatissimum virum plenissima fide concurrunt, ac rem gestam, pedibus ejus provoluti, narrantes, non se redituros esse testantur, nisi Christi misericordiam præstaret exoratus oppressæ. Victus igitur vel ratione, vel precibus Pater, breviter cum longa oratione, ut Gregorius quondam Magnus Apollini, in huncmodum scribens atque consignans, spurcissimo transmisit epistolam: Eugendus servus Christi, in nomine Domini nostri Jesu Christi, Patris, et Spiritus sancti, præcipio per scripturam istam: spiritus gulæ, et iræ, et fornicationis, et amoris, et Lunaticæ, et Dianaticæ, et meridiane, et diurnæ, et nocturnæ, et omnis spiritus immunde, exi ab homine, qui istam scripturam secum habet. Per ipsum te adjuro verum filium Dei vivi, exi velociter, et cave ne amplius introeas, Amen. Alleluia. Et orans atque complicans, supplicibus tradidit deportandam. Quid plura? necdum itineris mediæ spatia confecerant, cum ecce furcifer ille frendens atque ejulans, prius egressus est ex obsessa, quam calcarent domus limina revertentes.

Ruffin. l. 7
histor. Eccle-
siastic. c. 26.
not. 13.

S. Eugendi
litteris pellitur.

Syagria
ejusdem litte-
ris sanatur.

10 Ab hoc fere tempore beati viri longe lateque fama nomenque enituit, ut qui sanctus jam habebatur indigenis, potens etiam et vere Apostolicus porro genitis haberetur. Materfamilias quondam Syagria, nunc quoque Ecclesiarum Monasteriorumque per eleemosynam mater, cum gravi obsessa incommodo jamjamque haberetur a medicis desperata, epistolam beati viri quæ casu ad eam delata pervenerat, de armariolo sibi vice dexterae beati viri, exosculandam præcepit attingi. Cumque apprehensam contactis ex eadem cum oratione oculis, lacrymis quoque haud minime deciduis infecisset, ori dehinc insertam aliquantisper dentibus cum oratione constringens, mox recuperata sanitate surrexit. Quo gaudio atque miraculo non solum ipsa sive, verum etiam civitas maxima Lugdunensium, exultatione mira relevata atque lætata est.

CAPUT VIII.

Egros curat, etiam absentes scripto, et oleo benedicto, et per suos.

Multi ab eo
curantur:

Etiā absentes benedicto oleo, et scripto.

Etiā per suos.

Cum ergo fama vitæque viri virtutum relatione succresceret, tanta miserorum acervatim cœpit in Monasterium turba concurrere, ut sæcularium, imo tribulantium multitudo, pene catervis videretur monachorum numerosior. Interea dum inibi mox nonnulli, alii etiam post bidui triduique, quidam vero post mensibus commoda votiva percipiunt, Dei Sanctus manum ad salutare compendium mittens, fatigationem miseris auferebat. Dabat ergo supplicibus atque sospitibus deportanda illigandaque infirmis, cum sancti olei quantitate, contraria larvis atque miseris scripta mandata. Quæ ita cooperante fide porrigebant in provinciis longe positis medicinam, ut illi quoque obtinerent qui ejus in Monasterio præsentabantur ad spectui.

12 Neque solus beatissimus Pater in cœnobio, sed et Presbyteri, multique inibi fratres, potiebantur clarissima virtute meritorum. Et zeli ambitione cessante, illis potius quam sibi, Dei homo medendi delegabat officium. Et hoc studebat omnimodis, ut unusquisque illi rei vel studio in Monasterio deserviret, in quo eum dono Spiritus sancti pollere eminentius perspexit: atque ideo mansuetum ac lenem illi ordinabat officio vel loco famulari, ubi mansuetudinis ac patientiæ bonum nullatenus inquietudo

decoloraret alterius. Rursumque superbiæ forsitan aut vanitatis vitio notatos, non patiebatur esse sepositos; ne judicio virosæ ac propriæ elationis inflati, altius gravisque corruerent cum culpas ac vitia sua non agnovissent, in medium crebrius increpati. Si quos sane, ut sese habet natura fragilitatis humanæ, edacis tristitiæ morsibus interea noverat sauciari, illis quoque inopinantibus ita spiritaliter ex industria blandus superveniebat ac lætus, et sancto dulcique fovebat alloquio, ut deterso tristitiæ perniciosissimo viru, quasi quadam salutaris olei perunctione, exasperata sanaretur austeritas. Dissolutioribus vero ac levioribus acriorem se severioremque semper exhibuit. Presbyteris quoque ipsis, quorum officio constrictus sæpe ab Episcopis, humilitatis causa, ut diximus, noluit implicari, ita semper ob ministerium sacrificii salutaris quodam remotionis opere, conscientia puræ tribuit facultatem, ut illo cuique pro delicto mordaciter forsitan quippiam, ut assolet, succensenti, illi vero dum reatum culpamque ignoraret, absque notitia vel participatione alieni reatus, corpus Dominicum traderent ab altari, ut nec se conscii plecterent communione delicti, nec alterum severitate paterna, ante emendationem forsitan sacramentorum indultu subtraxisse viderentur in aliquo.

Omnibus officia accommodat.

CAPUT IX.

Apparent ei SS. Petrus, Paulus, Andreas: eorum isthuc allatæ reliquie.

Hic namque fuit, imo est apud Christum beatissimus homo, ex cujus ore (Deum testor) numquam processit obloquium; cujus aures numquam polluit maliloqui oris ferale contagium. Tantum namque detestabatur hoc vitium, imo flagitium, quantum quis lethiferi anguis non solum venenum metuit, verum etiam occursus ipsius atque conspectus.

Obtrectationes odii.

14 In tantum mens ipsius abstrusis vitis pura pollebat, ut etiam beatissimorum Christi Apostolorum Petri et Pauli. Sanctique Andreae, adeque Apostolici conspicique viri Martini Episcopi, et colloquio fuerit et visu potius. Quodam namque tempore, antequam ipsi administrationis onus incumbere, diebus æstivis ultra Monasterium juxta semitam, qua Gebennam usque transcenditur, sub arbore solito quiescenti, subito tres se per soporem adventantes offerunt viri. Quorum cum post orationem et pacem, novitatem vultus habitusque contempleretur attonitus, interrogat quoque quinam ipsi venerabiles essent, quorum benedicti meruisset adventu. Tum unus, Ego, ait, Petrus; ast hic germanus meus Andreas, et iste frater noster est Paulus. At ille confestim in spiritu ad eorum vestigia provolutus: Et quid est, inquit, Domini, quod vos in hæc rura cerno silvestria, quos in magnis urbibus Romæ ac Patras post sanctum martyrium legitimus corpore contineri? Verum est, inquit, et illic quidem, ut asseris, sumus: et hic quoque nunc habitaturi venimus. Et in hæc verba visio finivit et somnus.

Apparent ei S. Petrus, Paulus, Andreas, Martinus.

*ms. Rip. Genuam.

15 Cumque confricata facie torporem somni depulisset ex vultu, conspiciatur eminens duos, qui ante biennium circiter desecerant, fratres eo adventare calle, quo sanctos Apostolos per visionem conspexerat advenisse. Et prosiens illico in occursum, consultatos quoque ex more, consulit, unde dilectissimi fratres post tam diuturnum commeatum ad cœnobium repedarent. Nos, inquit, inter alia ad Urbem usque progressi, obtentis quoque Sanctorum patrociniis sub trina Martyrum sera quidem, sed fida intercessione, revertimur. Dominorum namque Apostolorum Petri et Pauli atque Andreae ditati reliquiis, ad caulas repedamus antiquas. In loco igitur, ut moris est, illis subsistentibus

Apostolorum reliquie in Monasterium reverenter allatæ.

subsistentibus currens Eugendus sanctus ad Monasterium, ipse Patri ac fratribus adventantium Sanctorum efficitur nuntius, qui fuit paulo ante contemplator in visione. Prosilium confestim obviam, et consalutatis fratribus, deosculatisque reliquiarum vasculis, cum tripudio et exultatione atque psalmi sono exhibitis, inclusis quoque sub altari, patrocinantur nunc exorantibus indefessa virtute, quorum laudes ac merita nequeunt localiter coerceri.

CAPUT X.

S. Martinus ei apparet : ejus monachos reducit incolumes.

Alemannorum eaestate feri mores.

Ut enim de sancto ac beatissimo viro Martino dicamus, cujus mihi quoque vultum ac habitum cum supra dictorum secretissime solebat exponere, parumper vobis referre non pigeat. Quadam namque vice, dum diros metuunt ac vicinos Alemannorum incursus, qui inopinatis viantibus, non congressione in cominus, sed ritu superventuque solerent irruere bestiali; ad mortem aut suspicionem mortis penitus evitandam, quæ crebro timoris jactu toties interimit, quoties timetur, e limite Tyrreni maris potius, quam de vicinis Heriensium locis coeque decernunt petere sal. Sed hoc totum ut feret, et consilium et ordinatio beati viri persuaserat. Cumque emenso bimestri tempore, nullum darent proprii adventus indicium, vertitur in Sanctum imputatio fratrum, quod aliis e vicino, quod timuerant, sospitibus jam reversis, non tam destinatis fratribus exilium, quam peregrinam propria persuasione dedisset.

Salem a Tyrreno mari peti.

** Videtur deesse mortem.*

** Sur. obstrinxisset.*

S. Martinus ei apparet.

17 Ille vero incertus de reatu, quia ipsos ancipiti abstraxisset eventu, metuens tamen saltem indebite increpari, misericordiam Christi pro salute eorum diebus singulis exorabat ac noctibus. Cumque post lacrymas fessus, fuisset soporatus in lectulo, ita claritate subita vallatur in grabato, ut se plus luce cerneret circumfusum, quam si purissimi solis illustraretur allapsu. Illico juxta lectulum Beatissimus Martinus assistens, consalutatum quoque, qualiter valeret, interrogat. At ille : Bene, inquit, agerem, si de salute fratrum, quos, ut increpor, exules feci, non haberer incertus. At ille : Non meministi, ait, quia euntes mihi eos, id est, Martino, in oratione proprie commendasti? hac namque nocte in Pontianensi parochia manent : crastina vero unus ex ipsis isthuc veniet, suspicionem cunctis ablaturus, ad mansum. Expergefactus igitur Christi homo, tamquam memoratos fratres cunctis visibiliter assignaret, ita diem et horam prædixit adventus, ut ipse Sanctus Dei nuntiaverat, vel ipsi continuo sunt regressi.

CAPUT XI.

Monasterium ejus conflagrat, oleo S. Martini illeso.

Ejus monasterium conflagrat.

Nam et hoc, quod insequens sum relaturus, licet nullus ambigat Beatissimi Martini mirabilibus applicari, tamen ignoro, quis tam ignarus ac brutus sit, ut non illic specialius noverit virtutum dona clarescere, ubi per unitatem fidei familiaris concordans residere dignoscitur gratia meritorum. Permisit namque Dominus nocte quadam in secretario antedictum sanctumque Martinum tentari quidem incendio, sed probari. Sic igitur et Condatescense monasterium exustum quondam et flammis, sed tamen Martini oleum nullo flammarum est voratum incendio. Quod etiam Beatus Eugendus tanta patientia atque æquanimitate suscepit, ut mox illi divina providentia non solum ad victum esse vestitum duplicia pro simplo reddiderit, verum etiam tabernacula ipsa multo utilius, congruentiusque, quam fuerant, in usus pristinos restauravit.

Vice igitur quadam, imminente vespera, omne illud, ut dixi, monasterium, quia erat ex lignis fabrefactum antiquitas, et non solum contignatis indiscretisque cellulis, verum etiam pulchre fuerat cœnaculis geminatum, ita subito redactum est in favillam, ut mane non solum nihil resideret ex ædificiis, verum etiam celeritate arentis pabuli, ignis ipse pene totus redderetur extinctus.

EX MSS.

Oleum S. Martini in mediis flammis illisum.

19 Cumque fratres illi, prout quisque sarculum securimve posuerat, ferrum revera quod solum exuri nequiverat, prunis ventilatis inquirerent; ecce Antidiolus sanctus Presbyter prospexit ampullam cum oleo Beati Martini, quæ salutis gratia, ad lectuli sui capitium dependebat, plenam, clausamque, ut fuerat, post vasta incendia, postque cœnaculorum desuper ruentium ardentiumque ruinas, ita integram ac stabilitam inter fumantes ignium residere favillas, ut tres quondam pueros roscidis refrigeriis legimus in camino Persico claruisse. Quæ etiam ampulla cum oleo ipso ad virtutum testimonium usque hodie in eodem monasterio reservatur. Unde non amplius sub Eugendo Sancto, incendiarii arbitror casui licuisse, quam, ut dixi, Beatissimo quondam cecidisse Martino; vel postmodum Condatescenses monachos cum oleo virtuteque Martini reminiscimur evasisse.

Dan. 3. 50.

CAPUT XII.

Occulta et futura cognoscit, aperit.

Nam præter ista, quæ ob meritorum virtutumque testimonium pauca perstrinximus, tam præcipua extant, quæ puritate spiritus, divina illuminatione, præcivit, ut in corpore positus, jam quodammodo cum supernis Virtutibus clarescere putaretur; adeo ut vice quadam venerabilem virum Valentinum, ejusdem monasterii Diaconum, commoneret secretius, dicens : Constat te, carissime frater, intra hos viginti circiter dies ex hoc sæculo ad præparata præmia migraturum : et ideo quamlibet exutus peccatorum nexibus, paratus ad Dominum eas; moneo tamen, ut te ita circa clausulam vite, dum tempus suppetit, profectum collatione ditifices, quo possis digna, ut vidi, acceptabiliorque hostia ex ara Christi assumi. Hac namque nocte vestitum te niveis linteis a sanctis Patribus vidi cum psalmi sono in altari oratorii hujus imponi. Igitur licet meritum qualitatemque tuæ assumptionis agnoscas; suadeo tamen, ut tibi interim addas, quod possis illic felicitate perpetua possidere. Cumque sermocinationem cum alacritatis lacrymis et oratione complessent, post decem circiter dies febricula levi correptus est, paulatimque inæqualitate vexatus, cursum vite presentis explicuit. Ceterum ex cujuslibet superventu personæ, ita per odoris fragrantiam, fetorisque afflatum, meritorum insignia dignoscebat, ut præsciret illico, cui quisque virtuti vel vitio subiaceret. Nam et adventus fratrum, et sæcularium expectantium fidem prius sæpe prædixit, quam ulla adventantis præsentia fratribus monstraretur.

Valentino Presbytero mortem prædicit.

Occulta cognoscit. Prædicit futura.

** ms. Rip. expectantium.*

CAPUT XIII.

Ejus humilitas, læta gravitas, pietas.

Ita tamen magnis eximiisque bonis exuberans, nunquam se meliorem eminentioremque altero vel leviter judicavit : sed pietate refertus, non quid interim esset, sed quam longe a perfectione adhuc esset, quasi cunctis abjectior et infimus perpensabat. Habebat autem, nimirum habitatore illustrante, magnam et in vultu lætitiæ. Nam sicut tristem illum nemo unquam vidit, ita ridentem nemo adspexit. Non illi Beatorum Antonii atque Martini gesta aut mores labebantur

Semper humilis.

Graviter hilaris.

Ex mss. labeantur unquam ex animo. Numquam iste, ut de Antonio refertur, aut ira subito patientiam rupit, aut humilitatem crexit in gloriam: numquam laudatus ac beatificatus, inflatus est: numquam vituperatus, fractus est aut tristatus. Tantum namque lectione reficiebatur, ut cum lectitaretur ad mensam, sæpissime futurorum victus affectu, velut in extasi positus obliviscebatur appositorum. Nam præ gaudio attonitus, peregrinationem præsentis vitæ despiciens, municipatum suspirabat in cælestibus præparatum. Iste namque illic post præcis Patribus legendi proprie invexit industriam.

CAPUT XIV.

Fratres, præcipue senes et ægros sollicitè curat: proprietatem eliminat.

*Cœnobialem
cohabitatio-
nem inducit.*

Iste etiam, refutato Archimandritarum more, utilius omnes univit in medium. Destructis namque mansionum ædiculis, uno cunctos secum xenodochio quiescere fecit: ut quos causa unitæ refectionis una clauderat ædícula, discretis quoque lectulis una ambiret et mansio. Cui tamen lumen diei, sicut in oratorio indeficiens noctibus præbatur. Iste, inquam, Abbas sanctus nec mensulam suam, ut facere quosdam nuper audivi, nec victum unquam exceptavit a fratribus: omnibus omnino omnia erant. Non ille unquam imperio docuit, quod exemplo antea aut opere non complevit. Infirmis semper aut valde senibus clementissime obsequi fecit, adjiciens quoque, ut ipsis illi e fratribus in necessitate servirent, quos ægroti potissimum prælegissent: et non solum faciebat alimenta convenientia ministrari, verum etiam propter laborem infirmitatis, donec sanitas suppeteret, præstitit sequestratim reficere vel manere.

*Ægros et senes
sollicitè curat.*

*Prohibet om-
nem proprie-
tatem.*

23 Nam et sæculi hominibus absque personali acceptione se præbuit. Panperibus vero adæque ut divitibus osculum convictumque præstitit atque confessum, omni cautela juxta Patrum regulam servans, ne se conspectui adventantium laicorum vel propinquorum faltem injussus monachus præsentaret. Si quid vero quicumque fuit a proximis fortassis oblatum, confestim hoc Abbati aut Oeconomo deferens, nihil exinde absque paterno præsumpsit imperio. Cellam, armarium, arcellamve nullus illic omnino habuit unquam: nulla cuique de necessitate exigua proprietatis operandi dabatur occasio: nam usque ad acum ipsam, lanasque netas etiam suendi consuevit cuncta præbebantur in medium; dummodo subtilissima fratribus deviandi eximeretur occasio. Inter hæc autem omnia omnibus proprietatis causa solum legere licuit aut orare, Ceterum novit vestra fraternitas cuncta quæ dico, numquam in cœnobia declinandi causas deesse maximas, ubi non propelluntur etiam minimæ.

*De instituto
Monachico
S. Eugendi.*

24 Et quia sermo attulit, ut de institutione Patrum per imitationem Beati Eugendi aliqua tangeremus juxta promissum, quod memet prædixi tertio opusculo servaturum, prout memoriæ, Christo inspirante, suggeritur, abrenuntiantium exordia primitus intimamus. Sic namque quod non omnino illa, quæ

quondam sanctus ac præcipuus Basilius, Cappadocia urbis Antistes, vel ea, quæ sanctorum Lirinensium Patres, Sanctus quoque Pachomius Syrorum præcis Abba; sive illa, quæ recentior venerabilis edidit Cassianus, fastidiosa præsumptione calcemus: sed ea quotidie lectitantes, ista quo qualitate loci et instantia laboris invicta potius quam Orientalium perficere affectamus: quia proculdubio efficacius hæc faciliusque natura vel infirmitas exequitur Gallicana.

CAPUT XV.

Eugendi obitus.

Igitur quia oratiuncula hæc nostra, instar gubernatoris trepidantis, institutionis pelagus contemplata, circumspiciens undique portum silentii gaudet attingere, paululum circa transitum gesta beatissimi viri referam. Cum enim ultra sexagenariam ætatem sex fere mensibus prædictus Pater inæqualitate corporea laboraret, sic tamen quod numquam canonico usque ad horam defuisset cursu, nec bis in die fesso corpore coactus fuit aliquid impertiri, vocato uno ad se de fratribus, cui cum libertate peculiari olim etiam perungendi infirmos opus injunxerat, secretissime quoque sibi pectusculum petiit, ut moris est, perungi. Cumque transacta nocte de nocturna quoque quiete a nobis percontaretur diluculo, in lacrymas ac singultum erumpens, Parcat, ait, vobis omnipotens Deus, qui me tanta inæqualitate constrictum, non permittit corporeis vinculis jam resolvi. At cum trepidi inter profluas lacrymas convulsis quoque in corde singultibus, sileremus; Domini mei, inquit, Abbatem Romanus Lupicinus propriis humeris feretrum ante hunc lectulum exhibentes, me quoque deosculatum compositumque elevantes, deferendum immiserunt gestatorio. Cumque elevatum in oratorium introferrent, concurrentibus vobis in ostio violenter excussus, in hoc sum a vobis lectulo reportatus. Et ideo rogo, si quid seni, si quid vero paternæ pietati præstatis, ne me isthic retinere diutius, sed tandem transire permittatis ad Patres. Oro ergo vos omnes et obsecro filioli, ut accepta ac tradita Patrum in omnibus inviolabiliter instituta, ad gaudium meum, Sanctorumque omnium ac vestrum, ad palmam victoriæ perducat.

Inungitur.

*Moribundo
apparent Ro-
manus et Lu-
picinus.*

*Postremo suos
admonet.*

26 Igitur cum verba inter lamenta nostra complexset, quinto admodum die huic ipsi lectulo semet imponens, subito tamquam dormiens visus, spiritum exhalavit. Cujus sanctum ac beatum corpusculum, inter catervas filiorum ac fratrum, posteritatis quoque deserviente famulatu, venerabiliter est in Christi nomine consepultum.

Moritur.

27 His interim fidei fervorisque vestri sitim, o sanctissimi, exatiatis tantisper desideris, reficite fratres. At si animos vestros, spreta dudum philosophia, rusticana quoque garrulitas exatiare non quiverit; instituta quoque quæ de formatione Monasterii nostri Agaunensis cœnobia, sancto Marino Presbytero, insula Lirinensis Abbate, compellente digessimus, desideria vestra tam pro institutionis insignibus, quam pro jubentis auctoritate, Christo opitulante, luculenter explebunt.

*Auctoris liber
de institutis
Monasterii
Agaunensis.*